

Onschendbaarheid ('immunity') van de rechter in de Verenigde Staten

Citation for published version (APA):

van Rhee, C. H. (1998). Onschendbaarheid ('immunity') van de rechter in de Verenigde Staten. In J. M. van Buren-Dee, F. W. Grosheide, P. A. Kottenhagen-Edzes, & M. J. Kroeze (Eds.), *Tussen de polen van bescherming en vrijheid: Aspecten van aansprakelijkheid* (1 ed., pp. 255-261). Intersentia.

Document status and date:

Published: 01/01/1998

Document Version:

Accepted author manuscript (Peer reviewed / editorial board version)

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

C.H. van Rhee, 'Onschendbaarheid ('immunity') van de rechter in de Verenigde Staten', in: J.M. van Buren-Dee et al. (eds.), *Tussen de polen van bescherming en vrijheid. Aspecten van aansprakelijkheid*, Antwerpen/Groningen, 1998, p. 255-261

Tevens gepubliceerd in: A.W. Jongbloed (ed.), *Aansprakelijkheid voor optreden van de rechterlijke macht*, Den Haag, 1999, p. 32-38.

ONSCHEIDBAARHEID ('IMMUNITY') VAN DE RECHTER IN DE VERENIGDE STATEN

C.H. van Rhee

INLEIDING

Linda Sparkman was 15 jaar oud. Volgens haar moeder interesseerde ze zich al te zeer voor mannen. Ze bleef regelmatig 's nachts van huis weg. Linda's moeder had het vermoeden dat Linda, hoewel ze een gewone school bezocht en elk jaar overging naar een hogere klas, enigszins was achtergebleven in haar geestelijke ontwikkeling en de consequenties van haar daden niet overzag. Het leek haar daarom in het belang van Linda dat ze gesteriliseerd werd. Van rechter Stump verkreeg ze toestemming tot het laten uitvoeren van de operatie. Linda noch iemand die namens haar optrad werd door de rechter gehoord. Aan Linda werd zelfs onjuiste informatie gegeven omtrent de aard van de ingreep. Twee jaar later (ze moet toen 17 geweest zijn) ontdekte Linda de werkelijke aard van de operatie: ze was getrouwd en kon niet in verwachting raken.¹

Howard Waco was 'deputy public defender' in Van Nuys (Californië). Op 6 november 1989, om 9 uur 's ochtends, arriveerde hij in het gerechtsgebouw aldaar. Van een ter plaatse aanwezige ambtenaar begreep hij dat zijn cliënt de gevangenisbus had gemist en niet aanwezig kon zijn voor half twee die middag. Enige minuten later werd Waco benaderd door twee politieagenten, die hem vertelden dat rechter Mireles, die de zaak tegen zijn cliënt zou horen, hem verzocht in de rechtszaal te verschijnen. Waco vertelde de agenten dat hij vanwege de afwezigheid van zijn cliënt een zaak van een andere cliënt zou behartigen bij een andere rechter. Rechter Mireles werd woedend toen hij hoorde dat Waco niet wilde komen en beval de agenten hem 'een lichaamsdeel' van Waco te brengen. De agenten namen deze opdracht serieus, grepen Waco in zijn kladden, sleepten hem de hal van het gerechtsgebouw door en duwden hem de zaal van rechter Mireles binnen. Waco hield aan deze actie een gekneusd been over.²

In situaties als hierboven, maar natuurlijk ook in minder extreme gevallen, rijst al snel de vraag naar de aansprakelijkheid van de rechter voor zijn daden. In beide ten tonele gevoerde gevallen werd beslist dat de rechter niet in een civiele zaak aansprakelijk kon worden gesteld. De beslissing in deze zaken steunde op een uitgebreide jurisprudentie over het leerstuk van de 'judicial immunity' ofwel de rechterlijke onschendbaarheid.

In deze bijdrage zal ik de geschiedenis van dit leerstuk in de Verenigde Staten van Amerika schetsen. De argumenten die rechterlijke onschendbaarheid rechtvaardigen zullen hierbij de revue passeren. Daarnaast zullen de meest recente ontwikkelingen worden belicht.

1 WAT IS 'JUDICIAL IMMUNITY'?

Twee soorten onschendbaarheid c.q. immunity kunnen worden onderscheiden: absolute onschendbaarheid ('absolute immunity', ook wel 'sovereign immunity')³ en gekwalificeerde onschendbaarheid ('qualified immunity'). Rechterlijke onschendbaarheid wordt in de Verenigde Staten traditioneel als absolute onschendbaarheid aangeduid.

Absolute onschendbaarheid houdt in dat een rechter niet in rechte kan worden betrokken voor verhaal van schade die is veroorzaakt door beslissingen die hij in de uitoefening van zijn functie heeft genomen, zelfs indien sprake is van boos opzet aan zijn zijde.⁴ Deze onschendbaarheid vrijwaart de rechter echter niet tegen strafrechtelijke vervolging.⁵

1. *Stump v. Sparkman*, 435 U.S. 349 (1978). Vergelijk Romagnoli, *Fordham Law Review* 1985, p. 1506.

2. *Mireles v. Waco*, 502 U.S. 9 (1991). Vergelijk O'Connell, *University of Illinois Law Review* 1997, pp. 504 e.v.

3. De weinig gangbare terminologie 'sovereign immunity' wordt gebruikt door Zaluda, *The American University Law Review* 1985, p. 523.

4. Huwaldt, *Temple Law Quarterly* 1987, p. 529.

5. Pucci, *Fordham Law Review* 1987, p. 621 en noot 1; Shaman, *San Diego Law Review* 1990, p. 18. Voor de enige uitzondering op de regel dat de rechter wel strafrechtelijk kan worden aangesproken, zie *ibid.*,

Gekwalificeerde onschendbaarheid wordt in de Verenigde Staten voornamelijk toegekend aan bepaalde groepen regeringsfunctionarissen. Laatstgenoemden zijn niet zonder meer en in alle gevallen onschendbaar. De functionaris moet hebben voldaan aan de 'objective reasonableness standard'. Deze standaard houdt in dat het discretionaire handelen van de functionaris wordt beschermd zolang hij geen duidelijk gevestigde, door de wet of de grondwet toegekende rechten schendt waarmee een redelijk denkend persoon bekend zou zijn geweest.⁶

Het moge duidelijk zijn dat in de twee hierboven genoemde voorbeelden de rechter aansprakelijk zou zijn geweest indien hij slechts een beroep kon doen op gekwalificeerde onschendbaarheid in plaats van op absolute onschendbaarheid. Nu voor rechters absolute onschendbaarheid geldt, konden betrokkenen niet in rechte worden aangesproken.

2 HET DOEL VAN RECHTERLIJKE ONSCHENDBAARHEID

Het belangrijkste doel van rechterlijke onschendbaarheid is volgens Amerikaanse juristen dat zij de onafhankelijkheid van de rechter bij zijn besluitvorming bevordert.⁷ Deze onschendbaarheid brengt met zich dat rechters controversiële beslissingen durven nemen onafhankelijk van persoonlijke overwegingen als angst voor aansprakelijkheid.⁸ Bovendien belichaamt zij de gedachte dat alle rechtszaken tot een einde moeten komen ('*litis finiri oportet*').⁹ Onschendbaarheid van de rechter is meestal niet nadelig voor de deelnemers aan het proces, aangezien er in veel gevallen andere wegen zijn om genoegdoening te verkrijgen voor vermeend onrecht, bijvoorbeeld door middel van het vragen van disciplinaire maatregelen of bij wege van hoger beroep.¹⁰

3 GESCHIEDENIS VAN EN JURISPRUDENTIE BETREFFENDE HET LEERSTUK

De origine van het leerstuk van de rechterlijke onschendbaarheid, zoals het zich in de Verenigde Staten ontwikkelde, moet in Engeland worden gezocht. Volgens de schrijvers houdt het ontstaan van het leerstuk verband met de opkomst van het rechtsmiddel hoger beroep.¹¹ Oorspronkelijk, in de tiende en elfde eeuw, bestond de mogelijkheid van appel niet. De enige mogelijkheid die de justitiabelen toen hadden om tegen een hun onwelgevallig vonnis op te komen, was het zogenoemde kwaadschelden van vonnissen. Dit kwaadschelden moest worden gezien als een actie tegen de rechter persoonlijk. Succesvol kwaadschelden leidde tot vernietiging van het vals bevonden vonnis. Tevens moest de rechter een boete betalen aan de kwaadschelder. Toen dit stelsel werd vervangen door een vorm van hoger beroep, ontwikkelde zich langzamerhand de gedachte van rechterlijke onschendbaarheid.¹² Dit zou gebeurd zijn in de vroege veertiende eeuw, gedurende de regering van Koning Edward III.¹³ Sommige schrijvers wijzen op een verband met het ontstaan van de zogenaamde 'writ of error'.¹⁴

Amerikaanse rechters grepen bij behandeling van rechterlijke onschendbaarheid terug op de 17e-eeuwse Engelse zaak *Floyd v. Barker*.¹⁵ In deze zaak rechtvaardigde Sir Edward Coke de onschendbaarheid van leden van hogere rechtbanken door te stellen dat rechtspraak de eer en het geweten van de Koning raakte

p. 18. Het gaat hier om 'malfeasance or misfeasance in the performance of judicial tasks undertaken in good faith'.

6. *Harlow v. Fitzgerald*, 457 U.S. 800 (1982). Vergelijk Pucci, *Fordham Law Review* 1987, p. 624; O'Connor, *Cincinnati Law Review* 1989, pp. 1159-1161.

7. Zie bijvoorbeeld Pucci, *Fordham Law Review* 1987, p. 621; Shaman, *San Diego Law Review* 1990, p. 4.

8. Pucci, *Fordham Law Review* 1987, p. 624.

9. Romagnoli, *Fordham Law Review* 1985, p. 1503.

10. Over het belang van de aanwezigheid van andere wegen van genoegdoening, zie Glazier, *Nova Law Review* 1987, pp. 1147-1149. Voor een meer uitgebreide opsomming van rechtvaardigingsgronden voor rechterlijke onschendbaarheid, zie O'Connell, *University of Illinois Law Review* 1997, p. 510; Cohen, *Case Western Reserve Law Review* 1990, pp. 269-270; Zaluda, *The American University Law Review* 1985, pp. 531-532. Zie ook O'Connor, *Cincinnati Law Review* 1989, p. 1168.

11. Zie bijvoorbeeld Shaman, *San Diego Law Review* 1990, p. 3.

12. Vergelijk O'Connell, *University of Illinois Law Review* 1997, p. 501.

13. Cohen, *Case Western Reserve Law Review* 1990, p. 271.

14. Bijvoorbeeld Zaluda, *The American University Law Review* 1985, p. 526.

15. 77 Eng. Rep. 1305 (Star Chamber 1607).

en dat rechters die de Koning vertegenwoordigden slechts verantwoording verschuldigd waren aan God en de Koning. Later werd in Engeland het leerstuk van de rechterlijke onschendbaarheid uitgebreid tot alle rechtbanken die de bij hen behandelde zaken schriftelijk vastlegden, dat wil zeggen tot alle ‘courts of record’¹⁶ (schriftelijke vastlegging was niet altijd de regel). Onschendbaarheid werd slechts aan lagere rechters toegekend indien zij op juiste wijze en binnen de kring van hun bevoegdheden hadden gehandeld. Lagere rechters die hun bevoegdheid hadden overschreden of die te kwader trouw hadden gehandeld, zelfs indien dit laatste geschiedde binnen de kring van hun bevoegdheden, werden niet gevrijwaard tegen aansprakelijkheid.¹⁷

De eerste belangrijke Amerikaanse zaak waarin werd geoordeeld dat rechterlijke ambtenaren in burgerlijke zaken niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor rechterlijke handelingen die zij verrichten binnen de kring van hun bevoegdheden is *Randall v. Brigham* uit 1868.¹⁸ In deze zaak kwalificeerde het Amerikaanse Hooggerechtshof zijn oordeel nog door eraan toe te voegen dat rechters met ‘superior’ of ‘general authority’ mogelijkerwijze aansprakelijk kunnen worden gesteld wanneer hun handelingen te kwader trouw met overschrijding van bevoegdheid zijn gepleegd (voor lagere rechters gold ook in de Verenigde Staten de regel dat zij slechts onschendbaar waren indien zij handelden binnen de kring van hun bevoegdheden).¹⁹ Het Hof, dat duidelijk werkte met aan de Engelse jurisprudentie ontleende categorieën, hield hier dus nog de deur open voor gekwalificeerde onschendbaarheid voor rechters. Drie jaar later, in 1871, werd deze deur echter gesloten in de zaak *Bradley v. Fisher*.²⁰ Vanaf dat jaar worden zelfs handelingen die gepleegd zijn met overschrijding van bevoegdheid (te denken valt bijvoorbeeld aan een rechter die competent is om kennis te nemen van strafrechtelijke zaken en die een niet-bestaande straf oplegt) beschermt, ook handelingen van een rechter die te kwader trouw is.²¹ Slechts handelingen die gepleegd worden bij volledige afwezigheid van bevoegdheid kunnen volgens *Bradley* niet onder de rechterlijke onschendbaarheid worden gebracht.²² Een voorbeeld van dit laatste geval is waar een rechter, die zich met erfrechtelijke quaesties bezig dient te houden (een rechter in een ‘probate court’), van een strafrechtelijke zaak kennis neemt. Momenteel wordt in Amerika geen onderscheid meer gemaakt tussen lagere en hogere rechters bij de vraag naar de rechterlijke onschendbaarheid.²³

Overigens waren de uitspraken in *Randall* en *Bradley* vrij revolutionair. Het leerstuk van de rechterlijke onschendbaarheid werd in 1871 slechts in 13 Amerikaanse staten aanvaard. In 18 staten bestond geen jurisprudentie over deze materie, terwijl 6 staten onschendbaarheid ontzegden aan rechters die met kwade trouw hadden gehandeld.²⁴

In hetzelfde jaar waarin *Bradley* werd gewezen, werd ook de *Civil Rights Act* aanvaard.²⁵ Deze *Act* bevat artikel 1983, dat burgerrechtelijke aansprakelijkheid inhoudt voor personen die onder de dekmantel van ‘State law’ anderen enige rechten, privileges of onschendbaarheden onthouden die hun op federaal niveau worden toegekend. De vraag was of deze regel ook gold voor rechters. Deze vraag werd beslist in *Pierson v. Ray*.²⁶ In deze zaak verklaarde het Hooggerechtshof dat de onschendbaarheid van rechters voor handelingen die zij in hun kwaliteit van rechter uitvoeren onbetwist vaststaat en dat ‘Congress’ zich duidelijk zou hebben uitgesproken indien het deze onschendbaarheid zou hebben willen afschaffen door middel van artikel 1983. Dit nu was niet gebeurd en daarom moest het ervoor worden gehouden dat artikel 1983 geen consequenties heeft voor het leerstuk van de rechterlijke onschendbaarheid.

16. Zaluda, *The American University Law Review* 1985, p. 527.

17. *Ibid.*, p. 528.

18. 74 US (7 Wall.) 523 (1868).

19. Zaluda, *The American University Law Review* 1985, pp. 528-529.

20. 80 US (13 Wall.) 335 (1871).

21. Amerikaanse schrijvers stellen, dat een rechter die zijn bevoegdheid overschrijdt, beschermd wordt, zolang hij maar ‘subject-matter jurisdiction’ (absolute bevoegdheid) heeft. Vergelijk Pucci, *Fordham Law Review* 1987, p. 629. Een rechter die kennis neemt van een zaak die valt binnen de categorie van gevallen waarover zijn rechtbank in het algemeen jurisdictie heeft, voldoet altijd aan het bevoegdheidscriterium van de rechterlijke onschendbaarheidstest (*ibid.*, p. 626).

22. Vergelijk Cohen, *Case Western Reserve Law Review* 1990, p. 273.

23. Shaman, *San Diego Law Review* 1990, pp. 5-6.

24. Pillai, *Howard Law Journal* 1995, p. 97 (noot 6).

25. De *Civil Rights Act* is gecodificeerd als 42 U.S.C. § 1983.

26. 386 U.S. 547 (1967).

Een ander belangrijk arrest voor de toepassing van het beginsel van rechterlijke onschendbaarheid is *Stump v. Sparkman* uit 1978 (zie hierboven).²⁷ In deze zaak verfiende het Hoogerechtshof zijn uitspraak in *Bradley v. Fisher*. In *Bradley* stond, naast de bevoegdheidsvraag, het begrip rechterlijke handeling centraal: alleen voor een dergelijke handeling gold de rechterlijke onschendbaarheid (bij niet-rechterlijke handelingen moet bijvoorbeeld worden gedacht aan puur administratieve beslissingen; bescherming voor fouten die bij de totstandkoming van dit soort beslissingen worden gemaakt zou het doel van de absolute onschendbaarheid voorbijstreven, namelijk het garanderen van volledige vrijheid voor de rechter bij de totstandkoming van vonnissen). In *Stump* werd een test ontwikkeld om te bepalen wanneer van een rechterlijke handeling kan worden gesproken. De test bestaat uit twee delen. Ten eerste moet bepaald worden of de litigieuze handeling er een is die gewoonlijk door een rechter wordt uitgevoerd. Hierbij moet men naar de aard van de handeling kijken, niet naar het individuele geval. Vervolgens moet bezien worden of partijen met de rechter handelen in zijn kwaliteit van rechter. Hierbij moeten de verwachtingen van partijen in ogenschouw worden genomen. Als deze test aangeeft dat de handeling als een rechterlijke handeling kan worden beschouwd, dan kan de rechter niet voor deze handeling aansprakelijk worden gesteld zolang hij ook maar enigszins bevoegd is haar uit te voeren.

In 1984 leek een kentering op te treden in de bescherming van de rechter door middel van absolute onschendbaarheid. Immers, in de zaak *Pulliam v. Allen*²⁸ besloot het Hoogerechtshof dat er ondanks het feit dat rechter Pulliam in haar rechterlijke kwaliteit had gehandeld en binnen haar absolute jurisdictie was gebleven, ‘injunctive relief’ (dat wil zeggen een maatregel houdende een rechterlijk bevel) tegen haar kon worden verleend. Tevens oordeelde het Hof dat de rechterlijke onschendbaarheid niet in de weg stond aan veroordeling van rechter Pulliam tot betaling van een bij de wet vastgestelde vergoeding voor advocatenkosten, veroorzaakt door het proces ter verkrijging van ‘injunctive relief’.²⁹

Een andere benadering blijkt ook in de zaak *Forrester v. White*³⁰ (een zaak over het ontslag door een rechter van een aan de rechtbank verbonden medewerker). In deze zaak negeerde het Hoogerechtshof de *Stump*-test en volgde een ‘dissenting opinion’ van rechter Posner, die in hoger beroep over de zaak had geoordeeld. Posner stelde, in plaats van de *Stump*-test, een afweging van belangen voor. Naar zijn oordeel was rechterlijke onschendbaarheid een zeer sterk middel, waarvan de toepassing slechts kan worden gerechtvaardigd in gevallen waarin een grote kans bestaat dat de rechter, zo hem onschendbaarheid wordt ontzegd, wordt afgehouden van een effectieve uitvoering van zijn taken. Bij het toepassen van deze test onderzoekt het Hof of overwegingen van algemeen belang die rechterlijke onschendbaarheid in abstracto rechtvaardigen, dit ook doen in het bijzondere geval.³¹ Dit geeft aanleiding tot een tweevoudige test. Ten eerste moet de rechter bepalen of de handeling gecategoriseerd kan worden als een die in het verleden als een rechterlijke handeling is gekwalificeerd. Vervolgens dient hij te bezien of de maatschappij beter wordt gediend wanneer er in het bijzondere geval aan de rechter onschendbaarheid wordt toegekend dan wanneer dit niet gebeurt.³²

Echter, het bleek uiteindelijk toch allemaal niet zo’n vaart te lopen als het oorspronkelijk scheen. Mogelijkerwijze is *Forrester* vooral van belang waar het moeilijke geval van des rechters aansprakelijkheid voor beslissingen in het kader van de aanstelling en het ontslag van zijn medewerkers aan de orde is. Het Hoogerechtshof herhaalde en bevestigde immers de *Stump*-definitie van rechterlijke handeling in 1991 in de zaak *Mireles v. Waco* (zie hierboven).³³ Het vonnis in deze zaak gaat zelfs verder dan *Stump*, want hoewel de opdracht van de rechter om Waco met geweld naar de rechtszaal te brengen niet behoort tot de taken die een rechter gewoonlijk uitvoert, oordeelde het Hof desalniettemin dat sprake was van een rechterlijke handeling, zij het van een met welke de rechter zijn bevoegdheid overschreed. De *Stump*-test lijkt hiermee zijn langste tijd te hebben gehad. In *Mireles*³⁴ werd nog eens expliciet gesteld dat absolute onschendbaarheid alleen wordt onthouden aan rechters die niet-rechterlijke handelingen plegen en/of die rechterlijke handelingen verrichten zonder dat hiervoor enige bevoegdheid bestaat.

27. 435 U.S. 349 (1978).

28. 466 U.S. 522 (1984).

29. Cohen, Case Western Reserve Law Review 1990, p. 280.

30. 484 US 219 (1988).

31. Vergelijk O’Connor, Cincinnati Law Review 1989, p. 1170.

32. Ibid., pp. 1170-1171.

33. 502 US 9 (1991).

34. 502 US 9 (1991).

CONCLUDERENDE OPMERKINGEN

De huidige stand van zaken betreffende rechterlijke onschendbaarheid in de Verenigde Staten is de volgende. Rechters kunnen niet burgerrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor schade veroorzaakt door rechterlijke handelingen voorzover die handelingen zijn gepleegd binnen de kring van hun absolute bevoegdheid. Als de handelingen duidelijk buiten de bevoegdheid van de rechter vallen of als het gaat om niet-rechterlijke handelingen, dan kan geen beroep worden gedaan op onschendbaarheid. Het is irrelevant of bij de rechter bij het stellen van zijn handeling al dan niet boos opzet voorzat. 'Injunctive relief' wordt niet verhinderd door rechterlijke onschendbaarheid. Wettelijk vastgestelde kosten voor een advocaat, veroorzaakt door de procedure om dergelijk 'relief' te verkrijgen, kunnen worden verhaald.³⁵

Overigens blijft het moeilijkheden opleveren te bepalen wat als een rechterlijke handeling kan worden gekwalificeerd. De rechtspraak hierover is casuïstisch. Geen rechterlijke handeling bestaat waar de rechter een partij uit de rechtszaal gooit, haar op de grond werpt, op haar springt en haar slaat.³⁶ Hetzelfde geldt waar een rechter aan de politie opdracht geeft om een straatverkoper in de boeien te slaan en hem in zijn kantoor te brengen om hem te ondervragen en te bedreigen vanwege het feit dat hij de rechter smerige koffie heeft verkocht.³⁷

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Cohen, D.R., Judicial Malpractice Insurance? The Judiciary Responds to the Loss of Absolute Judicial Immunity, Case Western Reserve Law Review 1990, pp. 267-304

Glazier, R.S., An Argument Against Judicial Immunity for Employment Decisions, Nova Law Review 1987, pp. 1127-1159

Huwaldt, M., Pennsylvania Narrows the Scope of Judicial Immunity - Post v. Mendel, Temple Law Quarterly 1987, pp. 523-542

O'Connell, J., R.M. Muoio, The Beam in Thine Eye: Judicial Attitudes toward 'Early Offer' Tort Reform, University of Illinois Law Review 1997, pp. 491-517

O'Connor, J.P., His Honor, the Employer - No Longer Absolutely Immune for Hiring Decisions (Forrester v. White, 108 S. Ct. 538 (1988)), Cincinnati Law Review 1989, pp. 1141-1173

Pillai, K.G.J., Rethinking Judicial Immunity for the Twenty-First Century, Howard Law Journal 1995, pp. 95-148

Pucci, J.F., Immunity Doctrines and Employment Decisions of Judges, Fordham Law Review 1987, pp. 621-654

Romagnoli, J., What Constitutes a Judicial Act for Purposes of Judicial Immunity?, Fordham Law Review 1985, pp. 1503-1518

Shaman, J.M., Judicial Immunity from Civil and Criminal Liability, San Diego Law Review 1990, pp. 1-28

Zaluda, J.A., Pulliam v. Allen: Harmonizing Judicial Accountability for Civil Rights Abuses with Judicial Immunity, The American University Law Review 1985, pp. 523-556

35. Vergelijk Glazier, Nova Law Review 1987, p. 1132.

36. *Gregory v. Thompson*, 500 F.2d 59, 59-61 (9th Cir. 1974). Vergelijk O'Connell, University of Illinois Law Review 1997, p. 506.

37. *Zarcone v. Perry*, 572 F.2d 52 (2d Cir. 1978). Vergelijk O'Connell, University of Illinois Law Review 1997, p. 506.